

eredményes volt. A sorsjegyeket széles körben, elsősorban a falusi lakosság körében terjesztették. A városokban nem tudtuk a terjesztést hasonló arányokban megszervezni, mivel a posta az olimpiai sorsjegyek árusítása miatt nem vállalta, a bizottság pedig a városokban nem rendelkezett megfelelő segítőhálózattal. A terjesztés lezárásáig a kibocsátott 100 000 db sorsjegyből kerekén 76 000 darabot értékesítettek, ami azt jelenti, hogy a megye falusi lakosságát alapul véve, minden harmadik lakos vásárolt a könyvbarát-sorsjegyekből. A legtöbb sorsjegyet, 34 930 darabot a széles hálózattal rendelkező földművevesszövetkezetek értékesítették. A könyvtárak is szépen teljesítették eladási tervüket: 16 723 sorsjegyet juttattak el olvasóikhoz. Nem maradt el a Hazafias Népfőnt és a nőtanács sem, 13 130 illetve 6000 darab sorsjegy eladásával segítette elő az akció sikerét.

A tárgysorsjáték sorsolását ünnepélyes keretek között Csornán, a terjesztésben legjobb eredményt elérő járás székhelyén rendezte meg a könyvbarát-bizottság. Az ünneplő közönség előtt két kis úttörő húzta ki a szerencsekerékből a nyerőszámokat, és ez alkalommal több mint 80 000 Ft értékű nyereséget (pl. televízió, Moped hűtőszekrény, konyhabútor, mosógép, táskarádió) talált gazdára a szerencsés nyertesek között.

A sorsjáték igazi nyertesei végső soron a könyvtárak olvasói lesznek, mert a 200 000 forintos tiszta bevételből a tanácsi könyvtárak állományát fogja bővíteni a bizottság. Az akció során a könyvtárak iránt tapasztalt megnövekedett érdeklődés azt mutatja, hogy helyes volt a megyei könyvbarát-bizottság kezdeményezése, érdekes színfolttal gazdagította a könyvbarát-mozgalomnak a könyvtárak fejlesztése érdekében végzett munkáját.

Mezei György

MÉG EGYSZER A FOLYÓIRATBESZERZÉS

A *Könyvtáros* 1964. évi 9. számában Iszlai Zoltán tanulmánya felhívta a figyelmet a *folyóiratbeszerzésnek*, elsősorban a községi könyvtárak folyóiratbeszerzésének fontosságára. Adatait hasznosan egészítheti ki az *1000 falusi lakos és a könyv* című vizsgálat néhány eredménye. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ ezen vizsgálatának anyaga a közeljövőben kerül kiadásra. Az adatgyűjtést az ország öt különböző fekvésű, nagyságú és típusú községében végezték. A kijelölt területen belül minden felnőtt lakost — olvasókat és nemolvasókat egyaránt — megkérdeztek az adatgyűjtők. A felmérés nem szorítkozott a szorosabban vett könyvtári problémákra, hanem a népművelési összefüggéseket tekintetbe véve kívánt megbízható képet szerezni a könyvtári munka hatékonyságáról. A feleleteket csehszlovák, ún. átvilágító lyukkártyák segítségével összesítették és viszonyították.

Az újságoknak, folyóiratoknak a falusi lakosság művelődésében játszott szerepével, valamint a lakosság újságokkal és folyóiratokkal való ellátottságával két kérdés foglalkozott. Az alábbiakban az e kérdésekre kapott válaszokat foglaljuk össze:

Az egyik kérdés így hangzott: „*Ha van ideje, mit olvas a legszívesebben? Újságot, képes hetilapot, egyéb folyóiratot, vagy könyvet?*”

A kapott válaszok szerint az olvasásra fordított időnek csak kisebb részét tölti ki könyvek olvasása. Aránylag sokkal több időt használnak fel újságok, képeslapok olvasására.

Szabad idejükben elsősorban

	a férfiak	a nők	együtt
újságot	45%	34%	39%
képes hetilapot	15%	24%	19%
folyóiratot	3%	4%	4%
könyvet	36%	37%	37%
mást olvasnak	1%	1%	1%
	100%	100%	100%

A két nem olvasmányfajainak megoszlása között csupán az újság- illetve a képes hetilap olvasás területén van lényeges különbség. Ez nyilvánvalóan a férfiak nagyobb politikai érdeklődésének következménye. Mindkét nembeliek szívesen olvassák azonban a rövid, figyelmet lekötő írásokat, amelyeket az újságokban és a képes hetilapokban találnak még elsősorban.

Az olvasmányfajok megoszlását az egyes foglalkozási csoportokon belül a következő táblázat tünteti fel.

	a munkások	parasztok	értelmiségiek	tanulók	egyéb foglalkozásúak
szabad idejükben elsősorban					
újságot	41%	49%	32%	31%	34%
képes hetilapot	18%	17%	21%	21%	23%
folyóiratot	3%	2%	13%	2%	4%
könyvet	38%	31%	42%	55%	39%
mást olvasnak		1%	2%	1%	
	100%	100%	100%	100%	100%

Ebből a táblázatból is érzékeltetni lehet, hogy az alacsonyabb műveltségűek számára elsősorban az újságolvasás jelenti a betűk világával való kapcsolatot. Még világosabban látszik ez az alábbi táblázatból.

szabad idejükben elsősorban	Az ált. isk. 8 oszt.-nál kevesebbet	Az ált. isk. 8 osztályát	középiskolát	főiskolát	egyetemet
			v é g z e t t e k		
újságot	48%	32%	29%	24%	35%
képes hetilapot	18%	20%	21%	19%	10%
folyóiratot	2%	5%	5%	19%	5%
könyvet	31%	43%	43%	36%	50%
mást olvasnak	1%		2%	2%	
	100%	100%	100%	100%	100%

Feltűnő, hogy az általános iskolai 8. osztályt és a középiskolát végzettek olvasmányfajainak megoszlása majdnem teljesen megegyezik, ugyanakkor az általános iskolát és a kevesebbet, többnyire elemi iskolát végzettek olvasmányai között igen nagy különbség van. Az értelmiség viszonylatában fel kell figyelni arra, hogy folyóiratokat aránylag magasabb számban csupán a főiskolát végzettek — tehát az általános iskolai nevelők — olvasnak. A falusi értelmiség többi része, tehát az egyetemet végzettek is, csak kevés időt szentelnek folyóiratok, köztük a szakmai folyóiratok olvasására.

Az újságokra vonatkozó adatok azt bizonyítják, hogy fontos szerepük van az olvasásra szoktatásban. Ezt a problémát alaposabban is boncolhatjuk másik kérdésünk kapcsán. A kérdés, amely a megkérdezettek családjára vonatkozott, így hangzott: „Milyen újságot, folyóiratot jártnak?” Adataink világossá teszik, hogy a falusi tömegek szükségét érzik a tájékozódásnak a politikai, gazdasági eseményekről.

A két világháború között a falvakban csak az értelmiségiek és egy-két nagyobb jövedelmű család járattott napilapot. *Ma a megkérdezettek 33%-a olvashat otthon budapesti napilapot, lényegében ugyanennyi, 34% vidéki napilapot. Politikai hetilapot a megkérdezettek 31%-ának családja járta. 14%-nak az otthonába semmilyen újság, vagy folyóirat nem jár.*

A folyóiratok tekintetében már kevesebb okunk lehet a megelégedésre. A művelődés szempontjából fontos természettudományi, irodalmi, mezőgazdasági és műszaki folyóiratokat nagyon kevesen jártnak — a családok 1—2%-a. Ezen a téren az értelmiségiek sem járnak elől jó példával. A képes hetilapok olvasottsága, illetve megrendeléseinek száma magas; a megkérdezettek 26%-ának családjához járnak.

A hírlapok előfizetésének gyakorisága egyenes arányban van az iskolai végzettséggel és a család jövedelmével. Kétségtelen azonban, hogy a műveltség hatása erősebb, mint a jövedelmi viszonyoké. Ez a képes hetilapok esetében érdekesen nyilvánul meg: előfizetőik zöme a közepes műveltségűek közül kerül ki. Az alacsonyabb műveltségűek igénytelenségük, a magasabb végzettségűek éppen igényesebb voltak miatt már csak kisebb arányban vásárolják a képes hetilapokat.

Irodalmi folyóiratot az 1000 megkérdezett közül csak öten olvashatnak otthonukban rendszeresen.

Látnak tehát, hogy az olvasásnak, mint életszokásnak elsajátításához annyira fontos hírlapok a falusi családok túlnyomó részénél a családtagok rendelkezésére állnak. Az elmélyültebb ismeretek megszerzéséhez nélkülözhetetlen folyóiratok száma azonban nagyon alacsony. A felmérésnek a művelődési otthonokra vonatkozó egyik kérdéséből kiderült, hogy az adatgyűjtést megelőző négy hét alatt az ezer személyből csupán hatan olvastak a művelődési otthonban folyóiratot. A folyóiratolvasásra vonatkozó igényt tehát a könyvtáraknak kell felkelteni és kielégíteni. Sokkal több folyóiratot kell beszerezniük, mint eddig, lehetővé kell tenni ezek otthoni kölcsönzését is.

Ughy Jenő